

آموزش فنی و حرفه‌ای در آلمان

کلیدواژه‌ها:
مطالعه تطبیقی،
آموزش فنی و حرفه‌ای
دوگانه، دوال سیستم،
کارآموزی

تاکنون در حدود ۷۰ درصد ثابت مانده است. آموزش فنی و حرفه‌ای جوانان، چه برای مشاغل که نیاز به آموزش دارند و چه برای شاغلانی که به تشخیص دولت محلی باید آموزش ببینند، فقط توسط دولت تعیین می‌شود. این عمل موجب یکنواختی استاندارد و تضمین کیفیت می‌شود و بازار کار پر تحرکی را ایجاد می‌کند. نظام دوگانه کشور آلمان در بیشتر کشورهای در حال توسعه متقاضی زیادی داشته است، زیرا به سبب آن، موفقیت اقتصادی آلمان با نظام ویژه توسعه منابع انسانی پیوند یافته است.

البته وجود شرایط مناسب، از جمله نظام تحصیلی آلمان به عنوان مبنایی برای کارآموزی، پایبندی جدی کارفرمایان به تعلیم کارآموزان، وجود شرکت‌های پررونقی که قادرند بخش عمده هزینه‌ها را تقبل کنند، و اتخاذ سیاست کاملاً محدودکننده در قبال مدارس حرفه‌ای تمام وقت، به موفقیت نظام فنی و حرفه‌ای آلمان کمک شایانی کرده است.

۱. مأموریت، چشم‌انداز، راهبرد و قوانین آموزش فنی و حرفه‌ای

- کشور آلمان سابقه‌ای طولانی در آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای دارد.
- اهمیت موضوع تغییرات جمعیتی کشور آلمان در دهه‌های گذشته، سبب کاهش وسیع نیروی کار ماهر شده و لذا تربیت نیروی کار ماهر افزایش پیدا کرده است.
- کشور آلمان بر ایجاد ارتباط قوی‌تر بین نظام آموزش دوگانه آلمان و آموزش عالی متمرکز شده است.
- بهبود تلفیق شایستگی‌های پایه در مهارت‌آموزی حرفه‌ای نیز از موضوع‌های مورد توجه است.
- سرمایه‌گذاری روی یادگیری مادام‌العمر از راهبردهای کشور آلمان است.

اشاره

مطالعه نظام آموزش فنی و حرفه‌ای سایر کشورها به منظور استفاده از تجربه آن‌ها و ارائه راهکارهای اساسی برای اصلاح نظام آموزش فنی و حرفه‌ای، همواره مورد توجه پژوهشگران و صاحب‌نظران این حوزه بوده است. در این نوشتار نظام آموزش فنی و حرفه‌ای آلمان مورد بررسی قرار گرفته است.

مقدمه

نظام آموزش فنی و حرفه‌ای دوگانه (دوال سیستم) که برای اولین بار در کشور آلمان طراحی و اجرا شده، شامل کار نیمه‌وقت و تحصیل در کنار هم است. این نظام بنیاد آموزش متوسطه را تشکیل می‌دهد. در آلمان همه جوانانی که داوطلب آماده شدن برای یک حرفه مناسب هستند، باید بعضی از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای را تا بالاترین سطح ممکن دریافت کنند. دانش‌آموزان در سن شش سالگی وارد نظام آموزش تمام وقت اجباری می‌شوند. این دوره ۹ سال طول می‌کشد. بعد از تکمیل این دوره، ۷۰ درصد از دانش‌آموزان وارد نظام آموزش دوگانه می‌شوند و بقیه به تحصیلات نظری می‌پردازند. البته فارغ‌التحصیلان دوره‌های فنی و حرفه‌ای نیز می‌توانند گواهی‌نامه ورود به دانشگاه را به دست آورند.

دانش‌آموزانی که وارد دوال سیستم می‌شوند، یک یا دو روز در هفته به صورت نیمه‌وقت به کار مشغول می‌شوند و بقیه هفته را به کلاس‌های درسی خود می‌روند. این کارآموزی معمولاً بین دو تا سه سال طول می‌کشد. در آلمان درصد دانش‌آموزان فنی و حرفه‌ای نسبت به نظری، از ۳۷/۳ درصد در سال ۱۹۵۰ به ۶۸/۶ درصد در سال ۱۹۸۶ رسیده و از آن زمان

در آلمان همه جوانانی که داوطلب آماده شدن برای یک حرفه مناسب هستند، باید بعضی از آموزش‌های فنی و حرفه‌ای را تا بالاترین سطح ممکن دریافت کنند

- تسهیل گذر از مدرسه به محیط کار، به‌ویژه برای معلولان نیز از جمله این راهبردهاست.
- راهبردهای یادگیری مبتنی بر شایستگی، به رسمیت شناختن یادگیری‌های قبلی، و ارتباط با اتحادیه اروپا در این کشور در نظر گرفته شده است.
- قوانین متعددی برای آموزش فنی و حرفه‌ای و مهارت‌آموزی در کشور آلمان وجود دارد.

۲. نظام آموزش فنی و حرفه‌ای رسمی، غیررسمی و سازمان نیافته

- ساختار نظام آموزشی آلمان ۳+۶+۳ است.
- در دوره اول متوسطه، دانش‌آموزان در تمام درس‌ها، دوره‌ها و مطالعات پیش حرفه‌ای، آشنایی با دنیای کار را آموزش می‌بینند.
- در دوره متوسطه، مهارت‌آموزی هم در نظام دوگانه و هم در مدارس نظری وجود دارد.
- دانش‌آموزان، پس از گذراندن دوره اجباری، در سن ۱۵ سالگی وارد دوره دوم متوسطه می‌شوند.
- دانش‌آموزان یکی از ۱۳ حوزه حرفه‌ای موجود را انتخاب می‌کنند.
- در نظام دوگانه آموزش فنی و حرفه‌ای به دانش‌آموزان اجازه ورود به نظام دانشگاهی (آکادمیک) و نظری نیز داده می‌شود.
- مهارت‌آموزی در دنیای کار و مدارس حرفه‌ای انجام می‌پذیرد.
- مهارت‌آموزی در نظام آموزش دوگانه انتخابی محبوب و عمومی است.
- بیش از دو سوم کل دانش‌آموزان نظام آموزش دوگانه را انتخاب می‌کنند.
- برنامه آموزش متوسطه فنی و حرفه‌ای دو، سه یا پنج سال طول می‌کشد که به حرفه انتخابی بستگی دارد.
- در نظام دوگانه، دانش‌آموزان دو روز در مدرسه و چهار روز در محیط واقعی کار حضور دارند.

۳. متولی و مسئول آموزش فنی و حرفه‌ای، و تأمین منابع مالی

- متولی اصلی آموزش فنی و حرفه‌ای در کشور آلمان دولت فدرال و دولت‌های ایالتی هستند.
- مؤسسه «بی‌ب» (BIBB) به دولت فدرال و شرکت‌ها مشاوره فنی و حرفه‌ای می‌دهد.
- برای هماهنگی بین ایالت‌ها و دولت مرکزی، کنفرانس «ک.ام.ک» (KMK) برگزار می‌شود و مصوبات آن پس از تصویب در پارلمان ایالت قابل اجرا خواهد بود.
- مشارکت دولت، کارفرمایان و اتحادیه بسیار زیاد است.
- ایالت‌ها دارای کمیته مهارت‌آموزی حرفه‌ای هستند که شامل کارفرمایان، اتحادیه‌ها و متولی اصلی که هر

* منابع

۱. محمدعلی، محبوبه (۱۳۸۸). وضعیت موجود آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در ایران و برخی کشورهای توسعه‌یافته. مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، دفتر مطالعات اجتماعی.
۲. اسماعیلی، مهدی (۱۳۹۳). مطالعه مقایسه‌ای آموزش فنی و حرفه‌ای رسمی در دوره متوسطه در کشورهای مختلف جهان.

- کدام سهم برابر دارند می‌شوند.
- کارفرمایان و اتحادیه در دولت مرکزی نیز نقش مهمی در آموزش دارند.
- تأمین منابع مالی آموزش فنی و حرفه‌ای آلمان بسیار پیچیده است.
- در نظام دوگانه، تأمین منابع مالی توسط ایالت و بنگاه‌های اقتصادی صورت می‌پذیرد.
- در مدارس حرفه‌ای ایالت منابع مالی را تأمین می‌کند.

۴. معلمان و مربیان آموزش فنی و حرفه‌ای

- آموزش معلمان ارائه‌دهندگان درس‌های نظری و آموزش مربیان ارائه‌دهندگان درس‌های عملی متفاوت است.
- مربیان در کارخانه‌ها براساس قانون آموزش فنی و حرفه‌ای عمل می‌کنند.

۵. صلاحیت‌ها، چارچوب صلاحیت‌ها و تضمین کیفیت

- چارچوب صلاحیت‌های آموزش در آلمان براساس پیامدها در سال ۲۰۰۶ تصویب شده است.
- این چارچوب هشت سطح دارد که شایستگی‌های حرفه‌ای و شایستگی‌های فردی شخصی را شامل می‌شود.
- ارائه‌دهندگان آموزش فنی و حرفه‌ای متعهد می‌شوند، کیفیت درونی و بیرونی را تأمین و حفظ کنند.
- سنجش کیفیت توسط آژانس‌های اعطای گواهی‌نامه که خود مجوز دارند، انجام می‌شود.
- شورای اعتباردهی در انجمن ملی اعتباردهی ایجاد شده است.
- گواهی‌نامه‌ها و اعتباربخشی‌ها دارای اعتبار سه‌ساله هستند.
- معیارهای تأمین منابع مالی برای مدارس متنوع هستند و برخی از آن‌ها عبارت‌اند از: صلاحیت مربیان؛ وجود نظام کنترل کیفیت؛ مشتری‌مداری؛ ارزشیابی پیوسته؛ پشتیبانی از مهارت‌آموختگان در دنیای کار؛ همکاری با خبرگان بیرونی؛ بهبود مستمر آموزش.

۶. اصلاحات، پروژه‌های اصلی و چالش‌ها در آموزش فنی و حرفه‌ای

- پودمان‌های صلاحیت برای ورود راحت‌تر افراد به مهارت‌آموزی طراحی شده‌اند.
- مؤسسه بی‌ب پایگاه داده‌ای از پودمان‌ها تشکیل داده است.
- برای کاهش ترک تحصیل، برنامه مشاوره شغلی، برنامه جهت‌گیری حرفه‌ای و پروژه «Job Starter» انجام می‌شود.
- ارتباط آموزش فنی و حرفه‌ای با آموزش عالی تقویت می‌شود.
- قانون فرصت‌های اشتغال در سال ۲۰۱۰ تصویب

شده است.

● به منظور اجرای آموزش مستمر، برای کارفرمایان تسهیلات مالی در نظر گرفته شده است.

● چالش‌های تلفیق سیاست‌های اتحادیه اروپا بخش مهارت‌آموزی در کشور آلمان در درگاه (پورتال) اینترنتی تهیه‌شده توسط مؤسسه بیب ارائه شده است.

آموزش و تربیت حرفه ای در نظام آموزشی - کشور آلمان

